

ВПЛИВ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ НА ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

© 2014 КОПИЛЮК О. І.

УДК 336.71

Копилюк О. І. Вплив фінансово-економічної кризи на формування регіональної політики розвитку банківської системи України

Досліджено вплив фінансової кризи на діяльність банків в Україні. Представлено основні негативні чинники, які дестабілізують роботу банків на національному та регіональному рівнях, а саме: розрив між основними показниками у вітчизняній банківській системі впродовж тривалого часу, значна «доларизація» економіки, суттєвий обсяг валютних кредитів і споживчого кредитування при недостатньому обсязі особистого доходу, недостатній рівень капіталізації банків, диспропорції у розміщенні банківських установ на території України, диференціація процентних ставок за кредитами і депозитами у регіональному розрізі та ін. Здійснено аналіз та оцінку ефективності функціонування регіональної банківської системи, окреслено асиметрії та дисбаланси в її розвитку і виокремлено регіони з високою, середньою, незначною і низькою концентрацією банківських установ і капіталу. Запропоновано напрями розробки концептуальних засад регіональної політики розвитку банків шляхом: аналізу та реформування існуючої нормативно-правової бази; розробки рекомендацій щодо соціально-економічного і культурного розвитку регіонів з виокремленням механізмів залучення потенціалу банківських установ у розвиток місцевих громад; визначення пріоритетних напрямів залучення й розміщення фінансових ресурсів, задоволення різноманітних потреб розвитку на рівні території; обґрунтування інструментарію ефективного функціонування регіональних банківських систем.

Ключові слова: регіональні банки, регіональна політика розвитку банків, депозити, кредити, криза, ефективність.

Рис.: 1. **Бібл.:** 9.

Копилюк Оксана Іванівна – кандидат економічних наук, професор, завідувач кафедри банківської справи, Львівська комерційна академія (вул. Туган-Барановського, 10, Львів, 79005, Україна)

E-mail: kopylyuk@ukr.net

УДК 336.71

Копылюк О. И. Влияние финансово-экономического кризиса на формирование региональной политики развития банковской системы Украины

Исследовано влияние финансового кризиса на деятельность банков в Украине. Представлены основные негативные факторы, дестабилизирующие работу банков на национальном и региональном уровнях, а именно: разрыв между основными показателями в отечественной банковской системе в течение длительного времени, значительная «долларизация» экономики, существенный объем валютных кредитов и потребительского кредитования при недостаточном объеме личного дохода, недостаточный уровень капитализации банков, диспропорции в размещении банковских учреждений на территории Украины, дифференциация процентных ставок по кредитам и депозитам в региональном разрезе и др. Осуществлен анализ и оценка эффективности функционирования региональной банковской системы, определены асимметрии и дисбалансы в ее развитии и выделены регионы с высокой, средней, незначительной и низкой концентрацией банковских учреждений и капитала. Предложены направления разработки концептуальных основ региональной политики развития банков путем: анализа и реформирования существующей нормативно-правовой базы; разработки рекомендаций социально-экономического и культурного развития регионов с выделением механизмов привлечения потенциала банковских учреждений в их развитие; определения приоритетных направлений привлечения и размещения финансовых ресурсов, удовлетворения потребностей развития на уровне территорий; обоснования инструментария эффективного функционирования региональных банковских систем.

Ключевые слова: региональные банки, региональная политика развития банков, депозиты, кредиты, кризис, эффективность.

Рис.: 1. **Библ.:** 9.

Копылюк Оксана Ивановна – кандидат экономических наук, профессор, заведующий кафедрой банковского дела, Львовская коммерческая академия (ул. Туган-Барановского, 10, Львов, 79005, Украина)
E-mail: kopylyuk@ukr.net

UDC 336.71

Kopylyuk O. I. The Effect of the Financial and Economic Crisis on the Formation of the Regional Development Strategy of the Banking System of Ukraine

The effect of the financial crisis on activities of banks in Ukraine is studied. Primary negative factors are presented which destabilize the work of banks at the national and regional levels, namely: a long-term gap between basic indicators in the domestic banking system, significant "dollarization" of the economy, substantial volume of foreign currency loans and consumer lending along with an insufficient volume of individual income, insufficient capitalization of banks, disproportional location of banking establishments in the territory of Ukraine, differentiation in credit and deposit interest rates at the regional level, etc. Analysis and evaluation of the effectiveness of regional banking system functioning are conducted, asymmetries and imbalances in its development are outlined, and regions with high, medium, insignificant, and low concentration of banking establishments and capital are identified. Development lines for conceptual frameworks of regional development strategies of banks are proposed which imply: analysis and reformation of the current legal and regulatory framework; development of recommendations on socioeconomic and cultural development of regions along with identification of mechanisms of attracting the potential of banking establishments to the development of local communities; determination of top-priority areas of attraction and placement of financial resources, meeting various developmental needs at the territorial level; providing of a rationale for instruments of effective functioning of regional banking systems.

Key words: regional banks, regional development strategy of banks, deposits, credits, crisis, effectiveness.

Pic.: 1. **Bibl.:** 9.

Kopylyuk Oksana I. – Candidate of Sciences (Economics), Professor, Head of the Department of Banking, Lviv Academy of Commerce (vul. Tugan-Baranovskogo, 10, Lviv, 79005, Ukraine)

E-mail: kopylyuk@ukr.net

Наслідки світової фінансово-економічної кризи 2008 – 2010 рр. на банківську систему України можна окреслити як значні й глибокі за проявом у всіх напрямках банківської діяльності. Актуаль-

ність даного дослідження полягає в обґрунтуванні характеру впливу світової фінансово-економічної кризи на розвиток національної банківської системи в розрізі регіонів у контексті формування напрямів реалізації ре-

гіональної політики, спрямованих на мінімізацію її негативних наслідків. Особливе значення ця проблема має для регіонів, яким потрібно фінансувати модернізацію промислового потенціалу (Львівська, Харківська, Донецька області та ін.) і виведення його на рівень вимог світових ринків.

Більшість науковців схиляються до думки, що фінансово-економічна криза та її вплив на вітчизняну економіку зумовлені такими чинниками: розривами між основними показниками у вітчизняній банківській діяльності впродовж тривалого часу (невідповідністю між термінамі залучення і розміщення ресурсів банками); значною «доларизацією» наданих кредитів; значним обсягом валютних споживчих кредитів та неадекватними доходами фізичних осіб; недостатнім рівнем капіталізації банків; невідповідністю окремих нормативних актів вимогам зростання операційних, фінансових та інвестиційних ризиків банківських установ.

Вивченню причин, сучасних глобалізаційних трендів у світовій та національній економіках присвячені праці багатьох вчених, зокрема, О. Войтенко [1], О. Дзюблюка [2], О. Другова [3], В. Лещука [4], Н. Пантелеєвої [5], В. Фостяк [6], Л. Хомутенко [8], С. Шумської [9] та ін. Вони висвітлюють як позитивні, так і переважно негативні впливи глобалізації на банківську систему, а відтак й національну економіку та її галузі.

Зокрема, теоретико-методологічні аспекти виникнення кризових явищ та їх класифікації у різних галузях економіки висвітлено в роботах Л. Хомутенко та В. Лещука [4, 8], дослідженню критеріїв класифікації кризових явищ та етапів розвитку і особливостей криз у банківському секторі економіки присвячені дослідження О. Дзюблюка, О. Войтенко та С. Шумської [1, 2, 9]. Негативні прояви фінансово-економічної кризи на банківську систему, які спричинили недостатній рівень капіталізації установ, проблемність у кредитно-інвестиційній діяльності розкрито В. Фостяк у праці [6]. Скорочення обсягів кредитно-інвестиційної діяльності банків, нарощування рівня неякісних і проблемних кредитних портфелів, неспрямованість грошових потоків банківських установ на формування кредитно-інвестиційної моделі економічного розвитку України й активізацію регіональних банківських систем на задоволення потреб розвитку територіальних громад і промислового виробництва на регіональному рівні детально розглянуто у працях Н. Пантелеєвої, О. Другова [3, 5] та ін.

Проте, залишаються недостатньо дослідженими питання, пов'язані з оцінкою впливу фінансово-економічної кризи на стан розвитку регіональної банківської системи та її ролі в активізації розвитку промисловості регіонів.

Метою статті є дослідження впливу фінансово-економічної кризи на функціонування регіональних банківських систем та обґрунтування доцільності залучення потенціалу регіональних банків у розвиток економіки регіонів.

Глобалізаційні процеси привели до інтеграції практично у всіх сферах суспільства: економічній, соціальній, політичній, культурній тощо. Окремі експерти наголошують на існуванні фінансової глобалізації, складовими

якої є фінансові ринки, глобальні фінансові інститути (ТНК, транснаціональні банки, центральні банки та ін.) і фінансові інструменти (гроші, інвестиції, цінні папери, кредити) [5, с. 136].

Значна залежність банківської системи України від світової фінансової системи зумовила стрімке поширення кризових явищ через її чутливість до коливань процентних ставок, валютних курсів і додаткових ризиків, пов'язаних із відтоком депозитів і капіталу з банківських рахунків.

На думку сучасних учених-економістів, основними ознаками трансформаційних процесів фінансового простору внаслідок глобалізації є: посилення концентрації капіталу у світових фінансових центрах; постійна інтенсифікація розвитку глобальної мережі Інтернет-торгівлі та розрахунків; зростання ринку євровалюти; розвиток спільного європейського ринку; зростання ролі ТНК та ТНБ; зростання глобальної конкуренції на ринку фінансових послуг; перетворення традиційної банківської діяльності у бік створення трансформованого та сфокусованого універсального банку на основі появи таких основних сфер (напрямів діяльності), як роздрібний банківський бізнес, обслуговування приватних осіб, оптовий банківський бізнес; посилення руху міжнародних капіталів; тенденції щодо усунення країнами національних фінансових і торговельних обмежень та ін. [8, с. 81].

Слід зазначити, що за індексом глобалізації (розрахований *KOF Swiss Economic Institute, Index of Globalization*) у 2011 р. наша держава посіла 53 місце із 186 країн світу, а це засвідчує про відкритість її економіки і відсутність певних протекціоністських заходів у посткризовий період [4]. Проблеми, які пов'язані із впливом світової фінансової системи на Україну, полягають у високому рівні відкритості її економіки, чутливості до змін світових фінансових ринках.

Отже, безперечним є факт, що в умовах глобалізації відкритість національних економічних систем сприяє посиленню могутності фінансових систем найрозвинутіших країн світу та відносному послабленню фінансово-економічного потенціалу менш розвинутих і слабзорозвинутих країн, формує умови для підпорядкування їх інтересів інтересам наймогутніших держав [8, с. 82]. Значний рівень відкритості вітчизняної економіки визначає вагомий вплив зовнішніх чинників на її фінансову стабільність. Важливою проблемою вітчизняної банківської сфери, яка спричинена зовнішніми впливами в умовах загострення конкурентної боротьби на міжнародних фінансових ринках, тенденцій глобалізації та концентрації банківського капіталу у світі, є виживання банківської системи країни й протидії вимиванню фінансових ресурсів і доходів іноземними банківськими об'єднаннями [5, с. 138].

Можна стверджувати, що участь економік країн у процесі глобалізації має обумовлюватися насамперед економічною доцільністю. Глобалізація не повинна руйнувати національні економіки, а сприяти взаємопроникненню та руху економічних, фінансових і трудових ресурсів.

Існує значний взаємозв'язок і взаємозалежність світової банківської й національної та регіональних систем, свідченням чого є коливання в розвитку світо-

вої банківської системи, яка значною мірою реагує на банківську політику розвинених країн: США, держав Євросоюзу тощо. Підтвердженням цього є посилення концентрації фінансово-промислового капіталу, інтернаціоналізація фінансових ринків, глобалізація фінансових потоків. Так, сукупний обсяг світових фінансових активів на сьогодні уже перевищує 120 трлн дол. США. Для порівняння у 1980 р. даний показник становив 12 трлн дол., у 1993 р. – 53 трлн дол. Сьогодні світова фінансова мережа охоплює сотні тисяч транснаціональних і міжнародних фінансово-промислових груп, транснаціональні банки і страхові компанії, ринки цінних паперів, електронні системи банківських розрахунків – як традиційні, так і віртуальні [8, с. 82]. Новою тенденцією розвитку світової банківської системи у ХХІ столітті окремі дослідники вважають віртуалізацію: використання в банках переваг Інтернету для набуття нових можливостей інформаційного обслуговування, проведення трансакцій, поліпшення якості дистрибуції та підвищення лояльності клієнтів в умовах зростаючої конкуренції. При цьому онлайн-операції поділяють на банківські, інвестиційні та торговельні, які виконуються за допомогою Інтернету і мобільного зв'язку [6, с. 173].

Однією з важливих умов економічного зростання держави та виходу її із фінансово-економічної кризи є виважена політика ефективного розвитку банків, яка ґрунтується на заходах, спрямованих на формування достатнього за обсягами власного капіталу, реструктуризації проблемних активів й реорганізації банків.

Специфіка фінансово-економічної кризи 2008 – 2010 рр. полягає в тому, що вона спричинена не кризою в реальній економіці, а передувала рецесії та мала значні наслідки для світової економіки світу [9].

За роки свого існування вітчизняна банківська система вже пережила три фінансові кризи, які негативно позначилися на фінансовому стані банківських установ і призвели до порушення фінансової рівноваги в країні. Системні банківські кризи дають можливість окреслити закономірності розповсюдження кризових явищ, характерними особливостями якої визнано: зростання кількості неплатежів, кредитних дефолтів у реальному та фінансовому секторах економіки, у результаті чого сукупний капітал банківської системи скорочується.

За оцінкою С. С. Шумської, основними тенденціями початку кризи були: негативний фіскальний баланс, поточні рахунки в дефіциті, висока інфляція, кредитний бум, миттєве скорочення загальної суми вкладів (в Україні у 2008 р. внутрішнє кредитування економіки банками становило 82,1 %) [9].

Так, на думку О. М. Войтенко, на виникнення кризових явищ у вітчизняній банківській системі вплинули: недосконала внутрішня макроекономічна й зовнішньоекономічна політика, що супроводжується економічним спадом і високим інфляційним тиском на економіку; низька капіталізація банків; тривала некерована кредитна експансія на фоні високих кредитних ризиків; неналежного рівня управління банківськими ризиками і низької якості наявних активів; існування розривів між темпами зростання кредитів і ВВП, активів і зобов'язань;

нерівномірний розподіл активів і капіталу між банками різних груп; істотна залежність банків від зовнішніх заборгованостей на фоні світової кризи ліквідності; недосвідченість банківських менеджерів; банківська паніка, викликана недовірою вкладників до банківських установ, а також банків один до одного, що супроводжувалася масовим вилученням коштів з рахунків і згортанням міжбанківського кредитування; прорахунки у валютній політиці; стрімка девальвація національної валюти; зростання спекулятивних операцій банків на валютному ринку; недосконала практика стрес тестування і внутрішнього банківського контролю тощо [1].

Як зазначає О. Дзюблюк, розвитку кризових явищ в економіці України значною мірою сприяли чинники, пов'язані з певними структурними диспропорціями національного господарства, котрі і визначили його вразливість як до зовнішніх викликів, так і до несприятливого розвитку подій усередині країни. Серед основних чинників автор виділяє такі: зростання обсягів зовнішнього боргу країни; переважання темпів зростання споживчого кредитування над іншими видами кредитів, використання валютного курсу як головного макроекономічного індикатора, дестабілізація банківської системи країни [2].

У 2008 р. під впливом світової фінансової кризи в Україні відбулася девальвація національної валюти, яка сягнула понад 60%, таким чином, курс іноземних валют підвищився з 5,05 до 7,70 грн за долар, з 6,92 до 7,70 грн за євро та продовжував зростати в динаміці.

Кредити, надані фізичним особам, до початку кризи зростали вищими темпами, ніж кредити, надані суб'єктам господарювання. На фоні широкої реклами та простоти отримання кредитів, приріст наданих банками кредитів фізичним особам в грудні 2008 р. становив 75% до грудня 2007 р., а в 2009 р. спостерігалася стрімке зменшення обсягів кредитування. Так, приріст кредитів у грудні 2009 та 2010 років (порівняно з груднем попереднього року) скоротився на 17,2% та 16,2% відповідно. Більше половини загального їх обсягу припадало на кредити, надані в іноземній валюті.

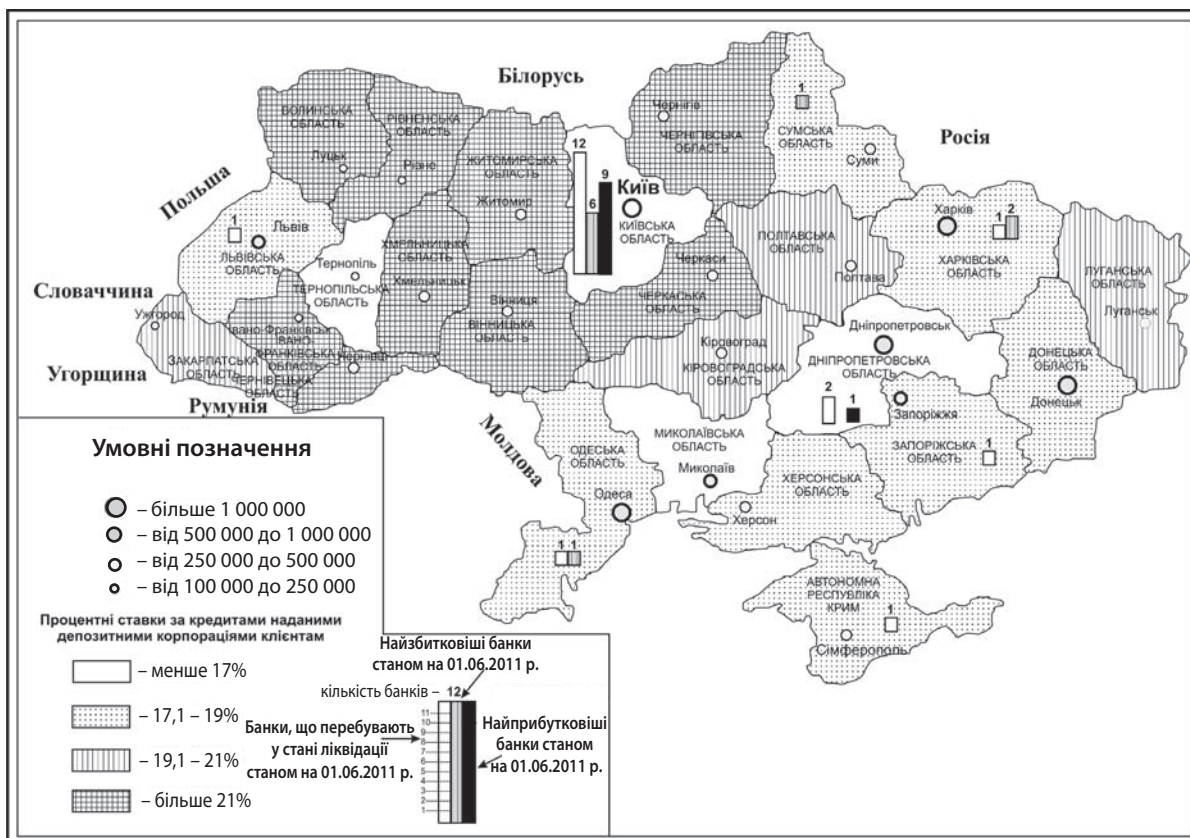
Загалом, процентні ставки за кредитами, наданими депозитними корпораціями клієнтам, суттєво різняться між собою в розрізі регіонів, що є своєрідним фактором і одночасно наслідком стану банківської системи України (рис. 1).

Справжні наслідки кризи позначилися на фінансових результатах банків у 2009 р., які отримали збитки на суму 31,5 млрд грн. Від'ємний фінансовий результат по банківській системі на початок 2011 р. склав 13,02 млрд грн, що майже в 2,5 разу менше, ніж в 2009 р.

Регіональний вимір кризових явищ визначається переважно сформованим укладом конкретного регіону та його пов'язаністю і стійкістю до конкретних проявів кризи.

Фінансова криза суттєво поглибила асиметрію регіонального розвитку банківської системи. Це підтверджується тим, що у докризовому 2005 р. переважна більшість діючих банків – юридичних осіб зареєстрована у м. Києві: 89 із 160 (55,62% від загальної кількості), 41 банк – у східних областях України (25,62%). На решті те-

Рис. 1. Регіональні відмінності процентних ставок за кредитами, наданими депозитними корпораціями клієнтам у розрізі регіонів

риторії держави (західні, південні, північні та центральні області (без м. Києва) зареєстровано лише 30 банків (18,76%), причому в 11 областях не було зареєстровано жодного банку – юридичної особи.

У банківській системі України за рівнем територіального розташування банків-юридичних осіб, вітчизняні вчені, виділяють чотири групи банків: високої, середньої, незначної та низької концентрації капіталу. За проведеними нами розрахунками, частка власного капіталу у групі банків високої концентрації становила більше 10%, у групі середньої концентрації від 3 до 10%, у групі незначної концентрації від 1 до 3% і менше 1% – у групі низької концентрації капіталу. Дані аналізу свідчать про те, що суттєвою проблемою банківської системи України є її територіальна нерівномірність, що супроводжується високою концентрацією установ та їх капіталу в межах одного регіону, зокрема, у м. Києві, де найбільша концентрація капіталу становила близько 76% на 01.10.2009 р.

На сьогодні по Україні в цілому на 100 тис. осіб припадає 0,3 банка, тоді коли цей показник у розвинених країнах світу становить: у Німеччині – 5, у Франції – 3,6, Італії – 15,3, США – 3,3 банка [7].

Регіональна мережа банківських установ складається з більш ніж 20 000 точок продажу (включаючи філії та дочірні компанії). При цьому найбільше число банків сконцентровано у промислових і столичному регіонах. Рівень покриття банківською мережею території України в перерахунку на кількість населення (з урахуванням фактичної заселеності регіонів) є помірним.

Зміни в стратегіях розвитку ряду банківських установ спричинили скорочення витрат на розвиток і оптимізацію регіональної мережі. У цілому по банківській системі спостерігалось зменшення загального числа точок продажу, і, найімовірніше, ця тенденція збережеться впродовж найближчих років. Разом з тим, конкуренція на фінансовому ринку і все ще висока концентрація банківських точок продажу в усіх регіонах будуть сприяти поліпшенню якості обслуговування й наданню новітніх послуг корпоративним та роздрібним клієнтам.

Важливою є діяльність регіональної банківської системи в контексті її впливу на інноваційно-інвестиційний розвиток регіону та реалізацію територіальних програм і проектів. Це зумовлено низкою чинників, зокрема регіональні банки:

- ✦ зацікавлені у розвитку економіки регіону, в якому вони здійснюють свою діяльність, оскільки вони повністю економічно від неї залежні;
- ✦ мають кращі зв'язки з регіональними органами влади, що дозволяє отримувати більш широкий обсяг інформації;
- ✦ як правило, вкладають кошти в регіоні їх залучення, на відміну від загальнодержавних банків, які розміщують ресурси в ті регіони, де інвестиційний клімат є сприятливішим, що, у свою чергу, призводить до «вимивання» коштів із регіонів з низькою інвестиційною привабливістю;
- ✦ на відміну від загальнонаціональних банків, у більшості працюють із наперед визначеною

клієнтурою та при роботі з нею застосовують індивідуальні підходи;

- ✦ знають кон'юнктуру ринку даного регіону та враховують її особливості при розробці стратегії розвитку.

Поруч з цим доцільно виокремити групу факторів, які знижують конкурентоспроможність регіональних банків на ринку, зокрема:

- ✦ залежність від інноваційно-інвестиційного потенціалу та сприятливості економічної ситуації в регіоні;
- ✦ орієнтація на місцевих корпоративних і роздрібних клієнтів;
- ✦ недостатній рівень капіталізації регіональних банків, нераціональність їх територіального і галузевого розташування;
- ✦ незацікавленість у концентрації фінансових ресурсів на місцевому рівні, а спрямованість їх у регіони економічного росту.

Принципово важливими є критерії визначення регіонального банку в Україні. На даний час у законодавстві України відсутнє чітке трактування поняття «регіональний банк», оскільки згідно із Законом України «Про банки і банківську діяльність» регіональним визнається банк, котрий здійснює свою діяльність в межах одного регіону. Підтримуючи таке трактування, вважаємо необхідним конкретизувати специфіку та спеціалізацію таких установ і пропонуємо визначити регіональний банк як такий, що залучає і розміщує фінансові ресурси в межах одного регіону і відповідає таким критеріям:

- 1) не менше 51 % його активів розміщено в межах однієї області;
- 2) не менше 51 % зобов'язань залучено ним у межах однієї області.

Банк може визнаватись регіональним з моменту створення, а для вже існуючих установ після подання та визнання дійсними відповідних документів (які доводять виконання вищезазначених умов) до Національного банку України. Відповідно регіональні установи повинні представляти звітність, яка підтверджує муніципальні грошові потоки. З боку НБУ необхідно запровадити систематичний моніторинг за діяльністю регіональних банків, який відображав би фінансово-економічні аспекти діяльності банківської системи регіону.

Слід зазначити, що вдосконалення організаційно-інституційних аспектів функціонування регіональної банківської системи повинно здійснюватись шляхом створення Департаменту регіонального розвитку в структурі НБУ, який вирішуватиме процедури створення, нагляду й ліквідації регіональних банківських установ.

З точки зору активізації участі регіональних банків у розвитку економіки регіонів потрібно посилювати співпрацю між ними та муніципальними органами влади, надавати можливість банкам регіону обслуговувати місцеві бюджети, що може стати стратегічним фактором розвитку, оскільки ці кошти інвестуватимуться в регіоні їх залучення.

Першочерговими заходами для реалізації політики регіонального розвитку банківської системи має стати вдосконалення теоретичної бази (запровадження трирівневої схеми побудови банківської системи та врегулювання терміна «регіональний банк» у законодавстві) та реалізація фінансових стимулів для діяльності регіональних банків (зменшення нормативу адекватності регулятивного капіталу та норми обов'язкового резервування за депозитними операціями) [3].

Основні принципи, цілі та напрями регіонального розвитку банків мають бути відображені в політиці регіонального розвитку. Регіональна політика розвитку банків – це стратегія і тактика формування та ефективного функціонування банківських установ регіонів, які постійно взаємодіють між собою та із зовнішнім середовищем, здійснюють ресурсне підкріплення економічних, соціально-трудоутих, політико-правових та інших відносин й задовольняють інноваційно-інвестиційні потреби розвитку економіки регіонів.

Концепція регіонального розвитку банків України повинна реалізовуватися в таких напрямах:

1. Аналіз і реформування існуючої нормативно-правової бази. Зокрема:

- ✦ внесення змін до законодавчих та нормативних актів з питань банківської діяльності, зокрема Закону України «Про банки і банківську діяльність» стосовно змісту, цілей та формування ресурсного потенціалу регіональних банків;
- ✦ виокремлення критеріальних ознак, характерних для регіональних банків;
- ✦ внесення змін до Закону України «Про банки і банківську діяльність» стосовно умов створення місцевого, регіонального та загальнодержавного банку, зокрема вимог до порядку формування статутного капіталу й частки у ньому місцевих органів влади.

2. Розробка рекомендацій щодо соціально-економічного і культурного розвитку регіонів з виокремленням механізмів залучення потенціалу банківських установ у розвиток місцевих громад.

3. Визначення пріоритетних напрямів залучення й розміщення фінансових ресурсів, задоволення різноманітних потреб розвитку на рівні територій.

4. Обґрунтування інструментарію ефективного функціонування регіональних банківських систем.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи вищенаведене, зазначимо, що конкретними першочерговими заходами з подолання негативних кризових наслідків і надалі мають бути: спрощення процедури консолідації банків; створення регіональних банківських систем з метою розв'язання проблем місцевих громад; розробка і реалізація ефективної регіональної політики розвитку банківської системи; удосконалення механізмів виведення з ринку банків із нестабільною фінансовою моделлю танедостатнім обсягом власного капіталу й значними проблемними активами. Подальші дослідження повинні бути конкретизовані в розробці методичного інструментарію ефективного

функціонування регіональних банківських систем і механізму їх залучення в реалізацію програм регіонального розвитку. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Войтенко О. М. Банківські кризи: сутність та особливості прояву / О. М. Войтенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/7_NMIV_2010

2. Дзюблюк О. Грошово-кредитна політика в період кризових явищ на світових фінансових ринках / О. Дзюблюк // Вісник НБУ. – 2009. – № 5. – С. 20 – 30.

3. Другов О. О. Політика регіонального розвитку банківської системи України / О. О. Другов // Вісник Української академії банківської справи. – 2006. – № 1 (20). – С. 56 – 60.

4. KOF Index of Globalization – Індекс уривня глобалізації стран мира [Electronic resource]. – Mode of access : <http://gtmarket.ru/ratings/kof-globalization-index/info>

5. Лещук В. Банківська система України в умовах глобалізації світової економіки / В. Лещук // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2012. – № 1 (13). – С. 136 – 139.

6. Пантелєєва Н. М. Тенденції розвитку банківського бізнесу як передумова активізації інноваційної діяльності вітчизняних банків / Н. М. Пантелєєва // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2012. – № 1 (13). – С. 170 – 177.

7. Фостяк В. В. Сучасні тенденції концентрації капіталу банків України / В. В. Фостяк // Банківська система України в умовах глобалізації фінансових ринків. – Черкаси : ЧІБС УБС НБУ, 14 – 15 жовтня 2010 р. – С. 90 – 92.

8. Хомутенко Л. І. Основні ознаки трансформаційних процесів фінансового простору в умовах глобалізації / Л. І. Хомутенко, Т. П. Гончаренко // Проблеми перспективи розвитку банківської системи України : збірник тез доповідей XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції (27 – 28 жовтня 2011 р.) : у 2 т. / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. – Т. 2. – С. 81.

9. Шумська С. С. Розвиток світової банківської індустрії та системна криза 2008 – 2010 років / С. С. Шумська // Економіка та прогнозування. – 2010. – № 4. – С. 39 – 61.

REFERENCES

Dziubliuk, O. "Hroshovo-kredytна polityka v period kryzovykh iavyschch na svitovykh finansovykh rynkakh" [Monetary policy during the crisis in global financial markets]. *Visnyk NBU*, no. 5 (2009): 20-30.

Druhov, O. O. "Polityka rehionalnoho rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy" [Regional Policy of the banking system of Ukraine]. *Visnyk UABS*, no. 1 (20) (2006): 56-60.

Fostiak, V. V. "Suchasni tendentsii kontsentratsii kapitalu bankiv Ukrainy" [Current trends of concentration of capital banks in Ukraine]. *Bankivska systema Ukrainy v umovakh hlobalizatsii finansovykh rynkiv*. Cherkasy: ChIBS UBS NBU, 2010.90-92.

"KOF Index of Globalization – Indeks urovnia globalizatsii stran mira" [KOF Index of Globalization – The index of the level of globalization of the world]. <http://gtmarket.ru/ratings/kof-globalization-index/info>

Khomutenko, L. I., and Honcharenko, T. P. "Osnovni oznaky transformatsiinykh protsesiv finansovoho prostoru v umovakh hlobalizatsii" [The main features of the transformation processes of financial space in the context of globalization]. *Problemy i perspektyvy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy*. Sumy: UABS NBU, 2011. 81.

Leshchuk, V. "Bankivska systema Ukrainy v umovakh hlobalizatsii svitovoi ekonomiky" [The banking system of Ukraine in a globalizing world economy]. *Visnyk UBS NBU*, no. 1 (13) (2012): 136-139.

Pantielieieva, N. M. "Tendentsii rozvytku bankivskoho biznesu iak peredumova aktyvizatsii innovatsiinoi diialnosti vitchyznianiykh bankiv" [Trends in the banking business as a prerequisite for promotion of innovative activity of domestic banks]. *Visnyk UBS NBU*, no. 1 (13) (2012): 170-177.

Shumska, S. S. "Rozvytok svitovoi bankivskoi industrii ta systemna kryza 2008-2010 rokov" [The development of the global banking industry and the systemic crisis of 2008-2010]. *Ekonomika ta prohnozuvannya*, no. 4 (2010): 39-61.

Voitenko, O. M. "Bankivski kryzy: sutnist ta osoblyvosti proiavu" [Banking crisis: the nature and features of]. http://www.rusnauka.com/7_NMIV_2010